

Eliacer Cansino
Les mans transparents

Laiguader de Sevilla

Diego Velázquez, al voltant de 1620
Apsley House (Museu Wellington), Londres

D'un temps ençà, afirmo sovint que les passions desmesurades poden acabar per incendiar a qui les viu. I això, em sembla, és el que li va passar al meu amic Antonio.

La història que explicaré, a molts els pot semblar extravagant; i no l'hauria pas escrita si no em calgués explicar-me a mi mateix el que va passar aquells dies. És com si volgués posar ordre en uns fets que ni jo mateix no entenc i que, en canvi, van alterar per sempre més la meva visió del futur, la unió de la colla de col·legues i sobretot la vida d'aquell qui fins aleshores havia estat el meu millor amic.

Tot va començar l'estiu de l'últim curs a l'institut. De tota la colla, aquell any només havia aprovat l'Antonio, per la qual cosa va decidir que aniria a Madrid a visitar El Prado. Com que volia ser pintor, semblava el més adient. Als altres no ens quedava

cap altra opció que quedar-nos al poble estudiant fins al setembre. Qui era el valent que gosaria demanar permís als pares per anar de viatge. Tot i així, em va molestar que decidís anar-hi sol, ja que fins aleshores tot ho havíem fet plegats.

—Però te'n vas sol a Madrid? Et podries esperar que jo m'examinés.

—No, Jonás —Jonás és el meu nom—, no és que me n'hi vagi sol, és que hi he d'anar sol. Ningú no em pot acompanyar en aquest viatge. Hi ha dos viatges que he de fer sol: aquest a Madrid i el de la meva mort.

Li agradava impressionar i feia servir aquesta mena d'expressions. Aleshores no hi vaig donar cap importància; només al cap del temps he pensat que aquella va ser una frase estranya.

Érem sota la parra de l'«Aquilino» quan em va dir això de viatjar a Madrid. L'«Aquilino» era l'hostal que hi havia de camí cap als horts. El vam posar de moda durant l'estiu. Abans allà només hi anaven vells a prendre aiguardent al matí i vi negre al vespre; fins que l'Antonio hi va anar una tarda, el va

redescobrir i en va tornar com un il·luminat: «He descobert el jardí d'Epicur, demà hi anirem ple-gats.» Els primers dies, els vells ens miraven amb desconfiança i sorna, però de mica en mica es van anar acostumant a la nostra presència. No els fèiem nosa, al revés, els servíem de distracció enmig de tanta quotidianitat repetida.

L'Aquilino al principi estava desconcertat, però no va fer fàstics a la nostra presència. Havia sentit a dir que hi havia bars que es posaven de moda i que llavors els seus amos es feien rics. L'Antonio li va canviar el nom, «Hostal Aquilino» per «El jardí de l'Aquilino», i li va demanar permís per tapar una de les parets amb un grafit una mica surrealista en el qual —i a la seva manera— ens va representar a tots com si fóssim filòsofs al jardí del plaer. Encara recordo la tarda que ho va fer: l'olor de la pintura, les músiques de fons que tant ens agradaven i sobretot el veig a ell, amb aquella decisió amb què feia anar l'esprai, com el Zorro amb l'espasa quan marcava la Z al front dels seus adversaris.

Ens vam començar a trobar allà cada dia, l'Antonio, la Marta, la Zulema, l'Indio i jo, després de

l'acadèmia. L'Antonio amb *La història interminable* sota el braç, i nosaltres amb els llibres de text, plens de gargots, i les llibretes plenes de frases i eslògans: «La saviesa em persegueix, però jo sóc més veloç», «El que és essencial és invisible als ulls»... Frases suades, afirmacions de la personalitat de cara a l'exterior quan tot és dubtós dins d'un mateix. La frase de Saint-Exupéry era la preferida de la Zulema. Estava convençuda de l'existència d'un sisè sentit per captar la vida, més proper a la intuïció que a la raó, més com un gos que com un home: «Els homes no hi veuen perquè només miren amb els ulls». La Zulema era amable, divertida, espontània. Li agradava estar amb els amics, però sense comprometre's amb cap. Ben al contrari que la Marta, que així que va veure l'Indio va fer tot el possible per aparellar-se amb ell. La Marta es deixava portar per la bellesa física, l'atreïa la musculatura, la força, la fatxenderia..., i el Miguel —li dèiem Indio perquè era campió de tir amb arc—, tenia totes aquestes qualitats. L'Antonio la burxava:

—Estimes massa el cos, però tan sols la bellesa de l'esperit perdura, és eterna.

—Un cos contrafet pot contenir l'esperit d'un gegant —deia jo.

I l'Antonio ho confirmava:

—L'esperit d'un gegant, justament, capaç de sostenir el cel.

Però la Marta no en feia cas:

—Si fessis més esport en lloc de passar tantes hores tancat en aquella cova on pintes, series d'un altre parer.

Ell reia i es defensava:

—El camp està fet per a les bèsties; la casa, per a l'home.

La Zulema, en canvi, preferia no enamorar-se:

—Quan t'enamores —deia—, només n'estimes un i el vols per a tu sola. Això no és amor, és egoisme. L'amor ha de ser universal o no és; l'amor per una sola persona és una disfressa de l'egoisme.

L'Antonio venia a les reunions quan li semblava. Tenia el privilegi dels artistes. Mai no el vèiem estudiar però els seus resultats eren excel·lents. Quan arribava semblava venir d'un altre món, com si sortís a la superfície i li costés respirar l'aire que

respiràvem tots. Sempre duia les mans plenes de pintura.

—En realitat, les meves mans són transparents —deia—, unes mans que no es veurien si no estiguessin tacades de pintures, mans d'artista, no com les vostres, que només serveixen per pelar patates. Per a què feu servir les mans? Per menjar, per posar-vos els mitjons? —Jo me les mirava instintivament quan li sentia dir això i aleshores ell sempre em deia—: Tingues-ne cura, Jonás, tingues cura de les teves mans o acabaran sent unes peülles. Has d'aspirar a tenir mans transparents com les meves.

Llavors tots observàvem les seves mans plenes de pintura i rèiem la seva ocurrència.

Aquell estiu vam prendre decisions importants per al nostre futur: jo estudiaria Filosofia; ell, Belles Arts. Jo sempre havia pensat estudiar història, però el nostre professor era incapaç d'atraure ningú. Ni un naufrag solitari que fes vint anys que era en una illa no se li acostaria per sentir-lo parlar d'història. Més aviat semblava disposat a espantar qualsevol que s'acostés a la seva assignatura. En canvi, va

tenir l'encert, o l'error, segons com es miri, de posar-me a les mans un llibret, *Les meditacions de Marc Aureli*, que em va interessar vivament. Potser és que hi vaig descobrir la meva vocació i vaig aprendre que alguns llibres són com claus que permeten obrir noves portes.

—Demà passat me'n vaig a veure El Prado —va dir aquella tarda que es van tombar els parasols i que va resultar tan ventosa que vam haver d'entrar—. Aquest vent és un presagi, Jonás, aquest vent em diu que he d'emprendre el vol ara, abans no em faci vell. —Vell per a ell eren els trenta anys—. Aquí ningú no em dirà res més, Jonás. I he de saber què significa pintar, què és ser pintor.

—Això que dius és una bajanada.

—T'ho sembla?

—Així no vas enlloc. El que has de fer és pintar. Tan sols pintar i no preguntar-te per què pintes. La resta ho dirà la pintura.

—No en tens ni idea. Creus, com gairebé tot-hom, que aquest és l'art de la brotxa. Pintar, pintar! Com puc pintar sense saber què és el que significa?

—Però t'adones del que dius? Què significa un arbre? Què significa un gos? I tu? I jo? Què significuem? Les coses són el que són. El que has de fer és mirar, veure, fer i deixar-te de significats.

—Aquest és l'error: fer sense saber què es fa. Com l'ase amb la flauta, a veure si l'encertem per casualitat.

—El que és important és encertar, oi?

—No per a mi! El que és important és pintar de veritat i a consciència. No em conformo a reproduir les coses, per a això ja hi ha la fotografia. Jo vull pintar allò que és essencial, allò que no es veu a la superfície.

—Em sembla que ets tu qui hauria d'estudiar filosofia. Moltes idees i poc pinzell.

—*Vade retro, Satana.*

Sí, aquesta era una altra de les seves frases preferides. Quan es veia atrapat, deixava anar aquesta llatinada, aquesta jaculatòria que no sé on va aprendre: *Vade retro, Satana.*

Se'n va anar per un parell de dies i va trigar més d'un mes a tornar. No solament va anar a

Madrid. Les seves postals em van anar indicant les seves passes i la sorpresa dels seus descobriments. París: «He vist els impressionistes. Quina impressió!»; Amsterdam: «Per fi Van Gogh. Quina tristesa i quina força!»; i Londres: «M'he passat dues hores davant *L'aguader de Sevilla*, ja t'ho explicaré; però a tu t'envio aquesta postal de *La Venus del mirall*, perquè coneixent els teus gustos sé que en gaudiràs».

El vaig anar a esperar a l'estació quan va tornar. Estava exultant, il·luminat, com si portés el sant graal a la motxilla.

—L'he trobat, Jonás, l'he trobat. La solució a tots els meus problemes la té Velázquez. No es pot descriure, és una altra cosa.

—No m'ho pots descriure? Un pintor no sap descriure una pintura? Què és el que has après llavors?

—Allò que significa ser pintor. Allò que tu dubtaves que pogués trobar. Ara ho sé i ja res no em podrà allunyar del meu destí.

Em vaig posar a riure quan el vaig sentir parlar amb tanta grandiloquència, però em vaig adonar que les meves rialles l'havien molestat, vull dir que

em vaig adonar que l'havia molestat d'una manera inusual.

—I doncs? Per què dius que Velázquez és la solució a tots els teus problemes?

Se'm va quedar mirant amb un somriure lleu de superioritat i no em va contestar fins al cap d'uns segons:

—Creus que et lliuraria un secret com aquest sense cap esforç per part teva? Allò que està reservat a uns pocs no es pot donar al comú dels mortals.

—Deixa't de bajanades! Jo no sóc el comú dels mortals. Sóc el teu millor amic. Si jo posseís algun secret, et penses que no te l'explicaria, que me'l guardaria per a mi sol?

—Si fos com el meu, sí que te'l guardaries. Entre altres coses, perquè ningú no et creuria.

A l'Aquilino l'ambient estava cada dia més animat. Quan va veure les ganes amb què altres joves començaven a passar per allà, l'Aquilino va anar a la ciutat i va aconseguir una màquina de jocs. Estava una mica antiquada, de marcians. *Invasors*

de l'espai o alguna cosa semblant. Però permetia jugar per parelles, s'anaven acumulant els punts i després se sumaven i sortia el guanyador. Cada dia fèiem partides incansables. Competíem acarnissadament, amb una rivalitat que es va anar fent agra i convertint-se en una guerra sense treva, gairebé la mateixa que teníem a la pantalla amb el làser i les naus invasores. Havíem establert parelles: jo jugava amb la Zulema, l'Indio amb la Marta, i l'Antonio s'estimava més jugar sol. També en això, com en moltes altres coses, era un individualista incorregible. Competíem cada vespre; qui perdia pagava les begudes. I no hi havia manera de guanyar la parella de l'Indio i la Marta; sempre pagàvem nosaltres o l'Antonio.

Una nit, potser esperonat pel fracàs continuat i les bromes mordaces de la Marta —«Que el pintor pagui la consumició!», esvalotava ella—, es va enfadar. Va dir que havien fet trampes. Que mentre havia anat al vàter, l'Indio havia jugat la partida en lloc d'ella.

—A callar i a pagar —va dir l'Indio.

—Pagarà el teu pare, trampós!

Allà s'hauria d'haver acabat tot, però de sobte Antonio va adoptar un aire aspre, groller, inesperat, i es va posar a insultar-nos: que si estàvem conxorxats, que si érem la colla d'imbècils més gran amb què s'havia topat mai.

—Tu, sobretot tu, ets un torracollons —va dir a l'Indio—, i la teva amigueta, que sembla que tingui *manetes d'àngel*, que mai no trenca un plat, també —i va assenyalar la Marta amb els ulls plens de ràbia.

L'Indio es va sentir bullir la sang i sense acoquinar-se, sabent que en el cos a cos ell era superior, li va contestar:

—I tu? *Manetes de merda*, això és el que ets tu, amb les mans sempre brutes de pintura.

Sense pronunciar ni una paraula, l'Antonio li va llançar l'ampolla de cervesa que tenia a la mà i el va tocar al cap. L'Indio es va desplomar, va caure rodó a terra, com si li haguessin clavat un tret. Mai, ni abans ni després, no he vist ningú caure tan rodó. La Marta va fer un xisclé d'aquells que fan les dones quan el pànic les sorprèn. La Zulema estava paralizada, amb les mans a la boca, sense reaccio-

nar. I jo no sabia què fer, si anar cap a l'Antonio o si sortir en auxili del que jeia a terra. Finalment, em vaig decidir per això segon. L'Indio no es movia, del tot inconscient, fet un nyap a terra, i quan vaig mirar d'alçar-li el cap, em vaig veure les mans plenes de sang. Llavors, quan ja s'acostaven tots, l'Antonio, veient tot aquell enrenou, es va adreçar a mi i em va dir —encara em costa de creure:

—Tu, traïdor, tu també! Compta! Compta fins a deu! Perquè si no es posa dret, en *manetes de merda* guanya el combat per KO.

I, tot seguit, va girar cua i, sense apressar el pas, amb una fredor que em va deixar paralitzat, va anar fins on hi havia les motos, va agafar la seva Yamaha i va marxar fent un cavallet.

Entre tots vam col·locar l'Indio en una gandula que l'Aquilino va dur de la rebotiga; continuava immòbil, tota l'estona inconscient i amb la sang que se li veia pel coll. Va prendre el comandament de la situació un noi amb qui després m'he trobat alguna vegada. Es deia Ramón i estudiava medicina. És curiós el poder del coneixement en determinades circumstàncies. Davant del nerviosisme,

de la malaptesa que provoca el pànic, aquell que posseeix el coneixement s'erigeix en l'estrella que assenyala el nord; la resta, a les seves ordres. Va fer quatre moviments propis d'un que controla la situació: li va subjectar la llengua, li va obrir els ulls, li va prendre el pols, li va pressionar la ferida amb un mocador i va fer avisar una ambulància.

—Respirar, respira —va dir—, i manté el pols, però el desmai ja fa massa que dura.

El noi es va estar tota l'estona al seu costat, fins que va arribar l'ambulància. En va baixar una metgessa i llavors l'estudiant li va cedir el comandament. Allà mateix li van posar els cables per a un electro, li van injectar alguna cosa, el van col·locar en una llitera i el van entrar a l'ambulància. Quan va arrencar, ho va fer amb pressa i amb la sirena posada, deixant rere seu un rastre d'estupor i desolació.

La policia municipal no va trigar a arribar. Probablement alarmada pel pas de l'ambulància o alertada pels seus tripulants, es va presentar a l'Aquilino una mitja hora més tard. I segons em va explicar més tard el noi estudiant de medicina,

va estar fent preguntes a tothom. I és que mentrestant jo ja havia arribat a l'ambulatori amb la meva moto, però allà em van informar que al Miguel, l'Indio, se l'havien endut a l'hospital comarcal. No vaig gosar continuar per la carretera els vint quilòmetres que ens separen de la ciutat, així que em vaig asseure en un banc a la sortida de l'ambulatori. Algú s'hi havia deixat oblidada una joguina, un d'aquells monstres transformables, d'un blau refulgent, gairebé elèctric. És curiós com els ulls continuen enregistrant en la memòria encara que la consciència sigui en una altra cosa. Vaig agafar el ninot i vaig començar a manipular-lo. Així em va sorprendre la policia, que em va demanar que l'acompanyés a comissaria per fer-me unes quantes preguntes.

Vaig explicar exactament el que havia passat, procurant en tot moment treure gravetat a l'assumpte, i els vaig assegurar que mai abans l'Antonio no havia tingut una reacció com aquella. Em van demanar que els conduís fins a casa seva. Era als afores, a més de dos quilòmetres. Una casa petita: teulada, xemeneia, dues finestres; de les que sem-

blen fetes per a les beceroles de les primeres lletres on s'anomena per primera vegada: «la casa». Em preocupaven els seus pares, el moment en què obrissin la porta i em veiessin allà plantat amb la policia demanant pel seu fill. Però què hi podia fer? Em vaig deixar portar. Que fos el que Déu volgués. El disbarat ja estava fet i només si l'Indio es recuperava quedaria tot plegat en un episodi de mala sort.

Tot i que a l'estiu els dies s'allarguen desmesuradament, a aquella hora ja es feia fosc i el cel deixava caure des de dalt un blau que es feia més dens en contacte amb la terra. Un blau com el del ninot que de sobte em vaig adonar que encara duia a la mà. El vaig tirar per la finestra, tement que la policia em demanés què hi feia, amb allò, amb un infantilisme que ara em sorprèn. En un revolt de la carretera els vaig indicar la casa. La casa encara en pau, vaig pensar en veure-la perfilar-se sobre el paisatge, i que ben aviat es veuria sacsejada pel vendaval de les males notícies. Vam aparcar-hi al davant. Un dels guàrdies es va avançar i va trucar a la porta. Va obrir la María, la mare de l'Antonio.

Jo no era capaç de mirar-la. El guàrdia li va preguntar si el seu fill era a casa. Li havien de fer unes preguntes.

—Hi ha hagut un accident —li vaig dir en veure-la que es trasbalsava.

El guàrdia em va dir que callés. I això encara va alarmar més la dona, que va cridar el seu marit.

—Hi ha hagut una baralla —va dir el guàrdia per situar-los— i hem de fer unes preguntes al seu fill.

—Però, ha passat res greu?

—No ho sabem —va contestar el que duia la veu cantant.

—El meu fill és al seu estudi —va dir la mare. Ens van fer passar i la María em va demanar que hi anés jo, que coneixia la casa, a avisar-lo.

Ho dec haver explicat cent vegades i mai no he canviat gens ni mica el meu testimoni: vaig trucar, i com que no contestava, vaig obrir la porta. L'Antonio era d'esquena, davant del seu cavallet. D'esquena i despullat. La imatge em va esglaiar. Mai no havia vist l'Antonio despullat.

—Antonio? —No es va girar ni va fer el més mínim gest d'haver-se adonat de la meva presència.

Em va fer por entrar—. Antonio, sóc jo, el Jonás. —Va continuar d'esquena i va alçar el braç i va fer una pinzellada a la tela, absort en la seva obra o simplement alienat—. Antonio, vesteix-te —li vaig dir—. T'esperen a fora. La policia ha vingut per això de l'Indio.

Res, silenci. Va fer una passa enrere per comprovar l'efecte de la darrera pinzellada i es va tornar a acostar insistint minuciosament en el quadre. M'hi vaig acostar amb precaució, ja que juro que em vaig pensar que havia perdut el cap. El quadre que pintava em va impressionar per l'exactitud amb què ho havia aconseguit: era la mà i la copa que sosté *l'Aiguader de Sevilla*, de Velázquez, la còpia del qual era a un costat, davant d'ell, en un pòster de grans dimensions.

—Antonio, he vingut a acompanyar-te... —Llavors es va girar. De cara, la seva nuesa encara em va impressionar més i li vaig allargar una camisa i uns pantalons que vaig veure per terra—. Posa-t'ho, si us plau —li vaig dir—. No vull que els teus pares et vegin així.

—No són els meus pares —va contestar—. Però, d'acord, faré el que em dius i em vestiré perquè no passis vergonya quan em lliuris. Tu també em faràs un petó?

No sé si va passar gaire estona fins que vaig sentir la veu de la María que ens cridava, però en aquella estona, breu o llarga, vaig intentar processar tant de desconcert: «no són els meus pares», Judes —encara que no ho hagués dit així, la copa de l'*Aiguador*, la seva nuesa ostentosa... Quan el guàrdia i els seus pares van venir a veure per què trigàvem, l'Antonio ja s'havia vestit. El vaig veure acostar-se a la còpia de Velázquez i passar-hi la mà. Després, expressament, va posar l'altra mà damunt de la paleta de pintura:

—Mans de merda —va dir ensenyant-me-les, i em va mirar amb menyspreu.

—Ens has d'acompanyar, noi —vam sentir dir al policia.

Els pares ja estaven al cas de l'agressió, perquè no van oposar-hi cap resistència, i el pare tan sols va demanar un moment per agafar la cartera i

acompanyar-lo. Llavors, l'Antonio va alçar la veu amb una fermesa que ens va fer aturar a tots:

—No vull que m'acompanyi ningú; des d'ara mateix ja estic sol.

El pare va iniciar una súplica que l'Antonio va tallar en sec:

—Ja t'ho he dit, no tinc res a veure amb tu.

Ningú no va insistir. Quan vam sortir, ja era de nit i quan es van encendre els fars se'ns va encrear el gos de l'Antonio, que es va posar a bordar rabiüt, com si ja no reconegués cap de tots dos.

L'Indio no va recuperar el coneixement fins al cap de dos dies i després encara es va haver de quedar un mes a l'hospital, en observació. Els metges van dir que el cop al pols amb l'ampolla i el de la nuca en caure el podrien haver mort. Tanta gravetat va fer que els pares de l'Indio no s'avinguessin a cap acord, i des del primer moment van presentar una denúncia per agressió amb resultat de lesions i perill de mort, i l'Antonio va passar directament de la caserna al furgó que l'havia de dur a un centre d'internament, a l'espera que el jutge determinés el seu grau de responsabilitat.

Va ser durant aquells primers dies de l'internament preventiu de l'Antonio que vaig descobrir una cosa que, en comptes de contribuir a aclarir el que havia passat, encara em va desconcertar més. L'Antonio havia demanat a la seva mare que li dugués el seu bloc de dibuix, els llapis, el pòster de l'Aiguader, i el llibre de *La història interminable*. Com que durant tota aquella setmana jo passava per casa seva cada dia, per si hi havia cap notícia, els seus pares em van demanar que busqués allò que el seu fill els havia demanat, perquè ells no solien entrar a l'estudi i no sabien on tenia les coses. Ho vaig fer. Vaig desenganxar el pòster de l'Aiguader de la paret, vaig acabar d'omplir la caixa de llapis amb tots el que hi havia per damunt de la taula de treball i vaig afegir-hi pel meu compte unes gomes d'esborrar i el difuminador que li havia vist utilitzar. El llibre, en canvi, em va costar més de trobar, i mentre el buscava vaig descobrir que hi havia molts quadres amb la mateixa copa que pintava el dia que el van anar a buscar: unes d'insinuades, unes altres de guixades, unes altres de fracassades, però cap de tan perfecta com la que

encara era al cavallet. Confesso que em va cridar l'atenció tanta repetició i vaig confirmar una vegada més que l'Antonio sempre treballava seriosament. Finalment vaig veure el llibre, o vaig suposar que era aquell abans d'agafar-lo, ja que sortia de sota el coixí. Efectivament era *La història interminable*. A la portada tenia l'ex-libris que li havia regalat la Zulema amb la seva frase preferida: «Allò que és essencial, és invisible als ulls.» I a dins, visible als meus, tot i que probablement invisible al meu cor, un paper doblegat. El vaig desplegar sense qüestionar-me si era privat o no. I, escrit amb la seva lletra, hi vaig llegir el següent:

20 d'abril

(Al Prado, després de tres dies d'espera, mirant els seus quadres, sento per fi la veu de Velázquez.)

Em preguntes com has de pintar:

Agafa una copa d'aigua i pinta-la cent vegades, dues-centes, com vaig fer jo alguna vegada. Algun dia en podràs beure i quan beguis d'aquella copa hi veuràs amb transparència.

Quan hi vegis amb transparència, no voldràs pintar. Malgrat tot, continuaràs, com jo, procurant ser fidel a una devoció ja antiga, un any, dos anys, deu...

Un dia et sorprendràs recordant que pintaves, que eres pintor i buscaves la transparència. Aquell dia ja seràs en la transparència i aleshores la pintura et semblarà un record feliç de la infantesa.»

M'ho vaig copiar tal com ho he transcrit aquí i em vaig guardar la còpia a la butxaca. En aquell moment em vaig suggestionar tant, que ho vaig considerar un miracle. Després he anat posant raons a la irracionalitat, però mai no he aconseguit reduir del tot el poder extravagant d'aquell escrit. Perquè és possible que l'Antonio s'ho hagués inventat tot, però no sóc capaç de creure-m'ho. Ell mai no hauria escrit allò. Potser ho va copiar d'alguna banda, però això jo no ho sé. El que sí puc assegurar és que aquestes paraules no li pertanyen. Algú les hi ha ofert. Qui? Ho ignoro.

Pel que fa a aquell «No són els meus pares» que li vaig sentir pronunciar i que em va esglaiar

tant aquell dia atziac, només ho vaig comentar a la Zulema. Si ho hagués dit a la Marta, hauria regirat fins i tot les partides de baptisme, però la Zulema, tal com ella és, em va dir que ho deixés córrer, que pensés només en el futur i que m'oblidés per sempre més d'aquell estiu.

Aquest Nadal —perquè la Zulema m'ho va demanar— he tornat al poble i he pujat amb ella al Jardí de l'Aquilino. Pel camí, la Zulema em va dir que em volia revelar una cosa que no m'havia explicat llavors, que creia saber per què l'Antonio havia fet allò.

—Saps? —em va dir—. Un dia abans de l'accident, l'Antonio se m'havia declarat. Va ser molt violent, perquè la veritat és que jo mai no m'havia fixat en ell d'aquesta manera. Li vaig dir que em sabia greu, però que no m'agradava tant com perquè fóssim promesos. Llavors es va enfurismar com no l'havia vist mai fer-ho i es va posar a insultar-me i a dir-me que tots plegats érem una colla de farsants. El vaig veure tan exaltat, que vaig arrencar

a córrer, i ell va córrer darrere meu, i, gairebé plorant, em va pregar que no ho expliqués a ningú. I no ho he fet fins avui.

Vaig escoltar la Zulema sense sorprendre'm gaire, com qui està curat d'espants i em vaig quedar en silenci, sense dir res. Que potser allò podia ser la causa de tant disbarat?

Per fi vam arribar a dalt. Com que només obre a l'estiu, l'Aquilino era tancat i les taules estaven apilades sota uns plàstics. L'hivern començava a fer estralls al recinte. Tot era ple d'humitat i de verdet. El vent havia fet caure una part del canyís, i a la paret del fons ja gairebé no es podia veure, desdibuixat, el grafit de l'Antonio. Altres grafiters havien convertit aquella paret en la diana de les seves invencions i el nostre jardí en un galimaties sense sentit. Que confús apareixia tot! Tan confús, vaig pensar, com la vida mateix.